

С. П. Руцька, студентка групи КІУКІ-20-9 (ХНУРЕ, Харків)

Л. І. Бадєєва, кан. іст. наук, доц. (ХНУРЕ, Харків) – науковий керівник

ВПЛИВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА СУСПІЛЬСТВО

У статті аналізується вплив української мови на формування суспільства, чинники, які впливали та впливають на його розвиток, аналізується зв'язок мови з національною самосвідомістю українців, досліджується мовна ситуація в Україні стосовно російської мови.

Ключові слова: українська мова, національна свідомість, асиміляція, мовна політика.

Питання популяризації української мови вже кілька століть лишається актуальним, це зумовлено минулим України й українців. Мовне питання нерозривно пов'язане з боротьбою українського народу за незалежність, утвердженням державності й суверенітету.

Метою цієї роботи є дослідження впливу української мови на суспільство. Формування і розвиток мовної політики в Україні. Дослідження протистояння української та російської мов.

Мова народу є найважливішим компонентом його національності та культури. Цих поглядів також дотримуються Л. Т. Масенко [2], О. М. Куць [3], В. В. Заблоцький [3], В. А. Гошовська [4]. Дослідники вважали, що мова виникає разом із утворенням етнічної спільноти й одночасно є умовою його спілкування, ідентифікації та існування.

Соціальна сторона мови, її формування і розвиток, зумовлений суспільними чинниками, в той же час має зворотній вплив на діяльність людини в суспільстві, її політичну реалізацію. Тому не дивно, що в процесі утворення держави мовна політика не лише активно служить досягненню цієї мети, але й є засобом формування в суспільстві базових цінностей його існування.

У суспільстві продовжується тривала дискусія щодо мовної проблеми, яка особливо загострюється в періоди виборів як складних політичних програм, обговорюється в ЗМІ, формуючи у громадян нервозне сприйняття гуманітарної політики і перспектив української державності.

Першим правовим актом, який засвідчив утвердження державності України, стало проголошення 1989 року української мови державною мовою УРСР. У прийнятому тоді Законі про мови зазначалося, що «українська мова є одним із вирішальних чинників національної самобутності українського народу» [1]. Її державність забезпечує «гарантування його суверенної національно-державної майбутності».

Нинішню мовну ситуацію України характеризує конфлікт між двома літературними мовами – українською та російською. Адже асиміляція значної частини українського населення, витіснення української мови російською у східних, південних і частково центральних областях України, становить одну з головних перешкод у побудові національної незалежної держави.

Виходячи з історичних особливостей формування етнічного складу України, характерною рисою яких було мовне протистояння русифікованого міста й українського села, коли українці є корінним етносом майже на всій її території, та сучасного розселення, мають кількісну перевагу на всій території, окрім Криму, роль державної мови в Україні має виконувати одна мова – українська. Проте зросійщення і полонізація вищої верстви українського суспільства гальмували творення зразкового варіанта мовлення освіченої частини соціуму, що відіграло впливову роль у розвитку літературних мов нації. Як мова найчисленнішого, найстаршого етносу, українська мова відповідно до загальноприйнятої світової практики виконує функцію єдиної державної мови в Україні. Руйнування мовного простору рівнозначне до позбавлення народу його єдності і спадщини, традицій, культури.

Побудувати Україну як незалежну державу можна, лише спираючись на історичні корені українського народу, а отже – на його мову, яка забезпечує нормальне функціонування національного організму в усіх його виявах. Мова виражає єдність держави. Без української мови не може бути української держави.

Проте деформованість мовної ситуації України полягає в тому, що співвідношення українськомовної та російськомовної частин населення не відповідає співвідношенню українців і росіян на її території. Внаслідок відсутності соціологічного дослідження території України кількісний розподіл населення за мовною ознакою невідомий. Загальну картину ускладнює також наявність змішаного українсько-російського мовлення, так званого суржику.

Складовою розбудови національної держави, становлення демократії та громадянського суспільства в Україні є активна і цілеспрямована мовна політика, покликана утверджувати українську мову як державну в усіх сферах суспільного життя. Від того, як побудована державна мовна політика, якими є її цілі та пріоритети, залежить стабільність і цілісність суспільства, його самодостатність, ефективне функціонування і розвиток.

Отже, мова є одним з найважливіших засобів людського спілкування, інструментом формування і вираження думки, що виявляється в її реагуванні на соціальні фактори. У галузі мовної політики, культурі мовлення треба зійти з хибного шляху штучного зближення української мови з російською і зорієнтуватися на природні, зумовлені історичною традицією, шляхи розвитку, повернути українській мові природність звучання.

Література

1. Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки про мови в Українській РСР. – Київ : Знання, 1989. – 8 с.
2. Масенко Л. Мова і суспільство. Постколоніальний вимір Київ, 2004. – 164 с.
3. Куць О. М., Заблоцький В. В. Мовна політика в Україні: аналіз та впровадження: Монографія. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. – 300 с.
4. Гошовська В. А. Мовна політика в Україні : навч.-метод. матеріали / В. А. Гошовська; уклад.: А. В. Фоменко, Ю. В. Стрілецька. – К. : НАДУ, 2013. – 36 с.